

OSZCZĘDNOŚĆ

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“

Wychodzi w połowie każdego miesiąca.

Redaktor

Dr. Zygmunt Gargas.

Redakcyja i Administracyja

Lwów, ulica Lelewela 1. 5.

Prenumerata

roczna z przesyłką pocztową 5 kor.

Ogłoszenia

70 kor. za stronę, przy powtarzaniu odpowiedni opust.

TREŚĆ: W. Góra: Kilka uwag o bilansach Kas oszczędności. — A. Ossoliński: Zamknięcie wkładek. — St. Angermann: Rуска Kasa oszczędności w Przemysłu. — D. Perehliniec: Intabulacyja prawa poszukiwania nafty a Kasy oszczędności. — Dr. Z. Gargas: Ze studyów nad kwestyą mieszkań. — Notatki. — Ruch wkładek z Związkowych Kasach oszczędności za miesiąc luty 1906. — Inseraty. — Bilanse galicyjskich Kas oszczędności.

Kilka uwag o bilansach Kas oszczędności.

I. Od szeregu lat daje się u nas zauważyć na polu ekonomicznym prąd łączenia się jednostek gospodarczych w związki, mające na celu popierania wspólnych interesów zapomocą rozmaitych środków. Powstał cały szereg związków instytucji przemysłowych i finansowych, mających podobne do siebie organizacje jak naprzykład: »Centralny Związek przemysłu fabrycznego, Związek stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, wreszcie Związek Kas oszczędności«.

Związek ostatni, założony w roku 1902, wymienia jako środki popierania wspólnych interesów między innymi:

a) »Omawianie kwestyi, mających dla Kas oszczędności praktyczne znaczenie a wymagających jednolitego postępowania«

b) »Popieranie rozwoju tychże Kas przez praktyczne zastosowanie zdobytych doświadczeń i przez udoskonalenie wewnętrznego ich ustroju.

Do takich kwestyi o praktycznym znaczeniu należy bezwarunkowo kwestya rachunkowości kupieckiej, a jednolitość, któraby łatwo dała się osiągnąć i praktyczne zastosowanie zdobytych doświadczeń byłoby na tem polu może bardziej pożądane niż na każdym innym.

Dzisiaj taka jednolitość nie istnieje; prawie każda kasa oszczędności ma swój specjalny sposób zestawienia bilansów i to sposób niekoniecznie doskonały, a skutkiem tego jest, że badanie poszczególnych bilansów i porównywanie ich między sobą jest nadzwyczaj utrudnione.

Niniejsza ocena bilansów rozmaitych Kas oszczędności ma na celu przez wytknięcie nawet czysto formalnych i pozornie nieważnych usterek zwrócić uwagę na niekorzyści, które pociąga za sobą brak systemu jak osiągnięcie jednolitości przy zestawieniu bilansów jest potrzebnem dla Kas oszczędności, należących do Związku.

Najważniejszymi zasadami przy układaniu bilansów są: prawdziwość i jasność.

Prawdziwym bilans jest wtedy, gdy przedstawia rzeczywisty stan majątku przedsiębiorstwa; jasnym zaś, gdy każdy zawodowiec na podstawie samego bilansu może poznać prawdziwy stan majątku.

Ponieważ bilans jest tylko sumarycznym i systematycznie zestawionym inwentarzem przedsiębiorstwa, zatem można się przekonać o jego prawdziwości, tylko zbadawszy wprzód pod względem jakościowym i ilościowym wszystkie składniki majątku danej instytucji.

Autor nie miał sposobności wglądać w księgi Kas oszczędności, których bilanse zostały mu przedłożone przez Szanowną Redakcyję »Oszczędności« do zaopiniowania ani też zbadać osobiście ich inwentarz, przeto wychodzi z założenia, że wszystkie bilanse, które będzie omawiać, są prawdziwe i ograniczy się tylko do zbadania ich jasności.

Ważnym czynnikiem zrozumiałości bilansów jest dokładna i ogólnie uznana terminologia, a pod tym względem dałoby się niejedno zarzucić naszym instytucjom. Często pozycyę bilansowe są tak niedokładnie i niezrozumiale nazwane, że z oznaczenia trudno jest domysleć się ich rzeczywistej istoty.

Twierdzenie to poprą następujące przykłady:

W bilansie powiatowej Kasy oszczędności w Buczaczu za rok 1904 znajduje się w stanie czynnym pozycyja:

»Pożyczki na drobne wpisy K. 193547-58«

Sama nazwa nic nie oznacza i można pod nią domyślać się bądź to drobnych pożyczek na akta notaryalne w rodzaju kasy zaliczkowej, bądź to pożyczek hipotecznych na małe grunta chłopskie. Wprawdzie w zestawieniu poszczególnych rachunków mamy do tej pozycyi objaśnienie, ale to zestawienie nie zawsze się publikuje, a bilans sam w sobie zawiera pozycyę zupełnie niezrozumiałą.

Bilanse Kas oszczędności miast Stryja za rok 1902, Doliny za rok 1904 i Bochni za rok 1903 zawierają w stanie czynnym pozycyę:

»Zaliczki zwrotne K. 2229 81

„ „ „ 1375— i

„ „ „ 7476 65«

Określenie tego »rodzaju« nie jest chyba żadnem określeniem, bo każda zaliczka jest z natury rzeczy zwrotną, ale jakiego rodzaju są te zaliczki, tego z bilansu dowiedzieć się nie można.

Również niewłaściwe jest określenie pozycyi stanu czynnego w bilansie Kasy oszczędności w Bochni za rok 1903 »Zaliczki administracyjne K 4881—«

bo niedaje żadnego objaśnienia co do jakości tych zaliczek.

Wypada tu również wymienić, jako nieściśle oznaczone, następujące pozycje:

»Należność z rachunku różnych zaliczek K 988-20« w bilansie Kasy oszczędności w Nowym-Targu za rok 1904, i »Zaliczki na płace i rachunek tymczasowy K 4035 — w bilansie Kasy oszczędności w Wadowicach za rok 1904.

Niejasną jest pozycja w stanie czynnym bilansu Kasy oszczędności w Kołomyi za rok ubiegły:

„Zaliczka z funduszu obrotowego kasy na koszt budowy własnego gmachu K. 59126-30“.

Słowa zaliczka używa się w potocznej mowie w tem samym znaczeniu co pożyczka; jasnym jest, że kasa oszczędności w Kołomyi samej sobie nie udzielała żadnej pożyczki, a zatem przez to określenie trzeba rozumieć wydatki, poniesione przy budowie własnego gmachu.

Wydatki atoli tego rodzaju nie są dopuszczalne jako aktywum bilansowe, tylko wartości uzyskane wskutek tych wydatków.

W bilansie powinniśmy więc umieścić wartość budowy w stanie, w jakim się obecnie znajduje, a nie umieszczać wydatków poniesionych przy budowie, które nie koniecznie muszą się równać zwyżce wartościowej, osiągniętej przez te wydatki.

Drugą niejasną pozycję w bilansie tej samej instytucji mamy w stanie biernym, a jest nią:

„Giro-obligo z weksli reeskontowanych w Banku Austro-węgierskim K 333173 18“.

Jeżeli Kasa oszczędności bierze w eskont weksle — a innego rodzaju pożyczek wekslowych udzielać Kasom oszczędności nie wolno — to powinna się spodziewać, że weksle będą ściągalne; reeskontując te weksle w Banku Austro-węgierskim odpowiada Kasa w prawdziwym tytule swego żyra, ale ma również tej samej wysokości pretensję do swych poprzedników wekslowych, tak że zobowiązanie z poręki i pretensja z poręki wzajemnie się znoszą, nota bene tylko wtedy, jeżeli weksle odpowiadają przepisom statutowym t. j. gdy nasi poprzednicy wekslowi są zupełnie pewni.

Wstawiając zatem w stan bierny nasze zobowiązanie żyrowe, powinniśmy umieścić w stanie czynnym pretensję z poręki wekslowej do naszych poprzedników i to w tej samej kwocie.

Inaczej się rzecz przedstawia, jeżeli mamy niepewnych poprzedników wekslowych; w tym wypadku równowaga zachwieje się i pretensja nie równa się już zobowiązaniu.

Zobowiązanie żyrowe musimy umieścić w pełnej sumie pomiędzy pasywami, podczas gdy jako aktywum tylko tę kwotę wstawić możemy, która prawdopodobnie da się ściągnąć od naszych poprzedników.

Otóż przeglądając bilans wymienionej Kasy oszczędności, nie znalazłem w stanie czynnym żadnej pozycji, któraby równoważyła pasywum

»Giro obligo K 333173-18.

Można z tego wnioskować:

a) że instytucja posiada nieściągalne weksle za K 333173-18; w każdym razie jest to bardzo poważna kwota, wynosząca prawie 25% od ogólnego stanu pożyczek t. j. K 1 349 648-21;

b) że wszystkie weksle są ściągalne, a Kasa pod nazwą zobowiązania żyrowego stworzyła sobie z rocznych zysków prawdziwy fundusz rezerwowy i wreszcie

c) że aktywum, pretensja żyrowa do poprzedników wekslowych jest ukryta pomiędzy innymi aktywami.

Najprawdopodobniejszym wydaje mi się przypuszczenie trzecie, ale w każdym razie bilans, z którego o stanie majątkowym instytucji powziąć można tylko tak niedokładne wyobrażenie jest co najmniej niejasny.

Prof. Witold Góra.

Zamknięcie wkładek.

Wiadomą jest rzeczą, wiele to pracy mozolnej i trudności wymaga każdorazowe półroczne lub roczne zamknięcie wkładek w kasach oszczędności. To też kasy w różny sposób pomagają sobie, ażeby tylko fakt tego zamknięcia najprędzej i najlepiej tak dla zakładu jako też dla stron uskutecznić. Dla obznajomienia się naszych kół interesowanych podaję do wiadomości instrukcję, według której roczne zamknięcie wkładek praktykuje kasa oszczędności w Salzburgu. Według doświadczenia na miejscu zaciągniętych wiadomości forma ta, niżej dosłownie podana w praktyce okazała się bardzo dobrą.

Wzór konta wkład. Kasy oszczęd. Salzburga.

Mayer Sgnac

Nr. 117020.

Rok	Miesiąc	Dzień	Art. Kasy	Do		Od		Kapitał		Odsetki	
1899	styczeń	1	1214	—		705	83	28	20		
„	kwiecień	17	6903	do		100				2	66
				Sma		805	83	30	86		
„	wrzesień	19	11720	od		100	83	1	50		
				Stan		705	83	29	36		
				proc		29	36				
1900	styczeń	1		Sma		735	19	29	40		

Zakład oprocentowuje wszystkie wkładki po 4%, półmiesięcznie. Jeżeli n. p. pewna kwota złożona zostaje 1. do 15 miesiąca maja, to obliczenie procentu dopisanego wynosi za 7½ miesiąca, podczas, gdy n. p. od 16 do 30. czerwca, obliczone zostają za 5 miesięcy procenta. Ponieważ kasa oszczędności w Salzburgu w dniu 31. grudnia każdego roku, niepodniesione odsetki kapitalizuje, to uwidocznione jest na każdym koncie w dniu 1. stycznia każdego roku kapitał o 4% za cały rok dopisany. Przy zwrotach procent, za ubiegły czas, przy należytości procentowej, reszta odsetek 4% od podniesionego kapitału n. p. z 3 kwietnia za 9 miesięcy, z 26 października za 2½ miesiąca zostaje obliczona.

Roczne zamknięcie odbywa się w miesiącu grudniu przy ruchu interesentów w ten sposób, że zaczyna się od książki Nr. 1. (leży takich 26 ksiąg dla 37.000 wkładających stron) i według toku czasu, w środku miesiąca grudnia, część ksiąg wkładkowych zostaje zamkniętych, część jest do połowy gotową, a przy części jeszcze nie zaczęto dokonywać zamknięcia.

Mogą więc zajść wypadki trzy, które dla zakładu przy zamknięciu mają wartość:

1. Dopłaty do wkładek, przy zamkniętym już koncie.
2. Zwroty wkładek przy zamkniętym już koncie
3. Realizacja konta.

Pierwszy wypadek:

Konto jest zamknięte z resztującym kapitałem i całorocznymi 4% odsetkami. Przychodzi tedy w dniu 6. grudnia strona składając 150 K. — Kon-

owanie odbywa się w sposób następujący: przedziałkę „Kapitał“ 150 K. kontuje się, a ponieważ strona przyszła 6. grudnia, więc przypada półmiesięczny procent t. j. 25 h., czyli K. 150·25. a w przedziałkę „Procenty“, całoroczny procent od 150 K, 3 K.

Gotlieb Józef Nr. 65839.

Rok	Miesiąc	Dzień	Art. Kasy	Kapitał		Odsetki	
				Od	Do		
1900	styczeń	1	—	Stan	1582		63 28
1899	grudzień	6	17913	do	150	25	6
				Sma	1732	25	69 28

*) Po 15. grudnia odpadają odsetki 25 h., bo oprocentowanie rozpoczyna się 1 stycznia.

Przy nowych wkładkach w miesiącu grudniu kapitał po 15-tym z 12 miesięcznym procentem dopisanym jest zamknięty jak zwyczajnie, a przed 15-tym grudnia z półmiesięcznym procentem.

Drugi wypadek.

Konto jest zamknięte, a przychodzi zwrot. W dniu 8. grudnia zgłasza się strona z żądaniem podjęcia 80 Kor.

Unterholzer Marya Nr. 67931.

Rok	Miesiąc	Dzień	Art. Kasy	Kapitał		Odsetki	
				Od	Do		
1900	styczeń	1	—	Stan	2000		80
1899	grudzień	8	16918	od	80	26	3 24
				Reszta	1919	74	76 76

Tu należy zwrócić uwagę: że przy 80 kor. oprócz kapitału muszą być i 4% odsetki za 1 miesiąc t. j. 26 h. odpisane. Od dopisanych całorocznych odsetek, odliczyć należy K. 3·24 tytułem 12 miesięcznych odsetek od 81 K.

Przy zwrotach po 15. grudniu, przypada zamiast 1 miesięcznego półmiesięczny procent, w tym wypadku 13 h. od kapitału do odpisania.

Trzeci wypadek.

Realizacja zamkniętego konta Przy realizacji dla jasności i krótkości, ponieważ konto zostanie umorzone, roczne zamknięcie można podkreślić i półmiesięczny albo miesięczny procent odliczony.

W książeczkach dla stron, uskutecznia się narazie tylko zwroty lub dokładki, a wyrównanie odsetek po 1. stycznia.

Czy i o ile forma ta może mieć i znajdzie zastosowanie w naszych kasach oszczędności, nie wiem, lecz wobec wniosku dyrektora Nikorowicza postawionego na walnem zgromadzenia Związku gal. Kas oszczędności we Lwowie, co do rocznego oprocentowania wkładek, metodą salzburską w tych ramach ewentualnie ulepszyć się mających uważałem za właściwe podać do rozpatrzenia i wywołania fachowych zdań i opinii

A. Ossoliński

Ruska Kasa Oszczędności w Przemyślu.

W ważnej tej sprawie otrzymaliśmy następujące pismo:

Od niejakiego czasu dochodzą nas głuche wieści, iż c. k. Rząd popierając widocznie skrajne dążenia kilku galicyjskich Rusinów, zezwolił im na

założenie ruskiej Kasy oszczędności — a więc Kasy oszczędności przeznaczonej tylko dla narodowości ruskiej i służącej dla celów frakcyi ruskiej, pragnącej pogłębić od dłuższego czasu kopaną przepaść między bratnimi narodowościami naszego kraju.

Dotąd zawsze Kasy oszczędności w Galicyi były i po dziś dzień są instytucjami cele humanitarno-społeczne na oku mającymi przenigdy zaś nie służyły za środek partyjny ani narodowy i pracując tylko na gruncie finansowym, rozdzielały też swoje dochody ubogim i instytucjom humanitarnym bez różnicy narodowości i wyznania.

Obecnie jednak zdaje się, że o tego rodzaju czynnikach, zupełnie zapomniano i na pierwszym planie postawiono względy polityczne! Zda się bowiem nie ulegać wątpliwości, że tylko takie cele kierowały czynnikami miarodawczymi krajowymi, bo nawet nie zastanawiano się nad tem, czy zachodzi potrzeba realna założenia ruskiej kasy oszczędności nie zapytano o zdanie i opinię datycznych gmin Izby handlowej i c. k. Starostw nie zastanowiono się nad tem, że wedle przepisów regulaminu i statutów wzorowych tudzież przepisu rozp. min. z dnia 6/1 1878 l. 14242 tylko gminy i powiaty. mogą Kasy oszczędności zakładać lecz z pogwałceniem dotychczasowych zasad i przepisów przedłożono prośbę kilku rusinów c. k. Ministerium spraw wewnętrznych z wnioskiem przychylnym na założenie Ruskiej Kasy oszczędności w Przemyślu.

Każdy kto zna stosunki Kas oszczędności, kto wie z jaką konkurencją muszą one walczyć, by osiągnąć swe cele — jak skrupowany jest ich zakres działania w obecnej dobie gospodarstwa finansowego, ten musi uznać, że wytwarzanie konkurencji wśród samych Kas i to ponadto jeszcze przez organa, które mają mieć właśnie kontrolę i wpływ na zarządy i gospodarstwo Kas oszczędności jest krokiem co najmniej niewłaściwym; ten musi przyjść do przekonania, że w ogóle niema potrzeby założenia ruskiej kasy oszczędności — że więc krok c. k. Rządu w tej mierze celów finansowych na oku mieć nie mógł. A więc li tylko względy czysto polityczne musiały kierować p. Namiestnikiem — a takie postępowanie do zjednoczenia w kraju przyczynić się nie może!

Kasy zaś oszczędności powinny przeciw tego rodzaju zakulisowemu postępowaniu c. k. Rządu — jak najenergiczniej zaprotestować bo wobec takiego postępowania c. k. Rządu żadna z Kas nie może być pewną — czyli obok niej w tej samej miejscowości nie powstanie nadspodziewanie druga Kasa, która niekierując się ściśle normami dla Kas oszczędności przepisanyymi poważnie bytem jej zachwiać może.

W każdym razie, na wypadek gdyby istotnie c. k. Rząd na otwarcie ruskiej Kasy Oszczędności zezwolił — niechaj sobie zapamiętają „polskie“ Kasy Oszczędności jak nadal postępywać mają.

Przemyśl 15/1, 1906.

Stanisław Angermann.

Intabulacja prawa poszukiwania ropy a Kasy Oszczędności.

W Nr. 1. „Oszczędności“ zapytuje Kasa oszczędności miasta Sanoka czy intabulowane prawa poszukiwania ropy i innych ziemnych minerałów na drobnych realnościach włościańskich są takim ciężarem, po którym nie może Kasa oszczędności udzielić pożyczki hipotecznej. Mojem zdaniem prawa te nie są takim ciężarem, a nawet przeciwnie, gdyż wiarytelność na takich realnościach jest pewniejszą, i w razie poszukiwania ze skutkiem na takich realnościach da się prędkiej z dochodów ściągnąć.

Jest dowiedzionem i tak się dzieje a przynajmniej tak jest praktykowanym w powiecie kałuskim, że właściciel gruntu wydzierżawia niektóre parcele w skład tego wykazu hipotecznego wchodzące na lat 25 za cenę przypuścimy 200 Kor. nie naruszając i nieuszczuplając praw własności czyli inaczej powiedziawszy właściciel gruntu dobrowolnie powierzchnię tego używa i uprawia na swoją korzyść. Niema prawie wyjątku by właściciel gruntu przy wydzierżawieniu takowego nie zastrzegł sobie albo swoim następcom, wogóle tym kto jest lub się stanie z czasem właścicielem tej wydzierżawionej parceli z dniem rozpoczęcia robót kopalnianych dalszych korzyści i dochodów, przypuścimy w naszym powiecie po nad cenę dzierżawną są takie zastrzeżenia:

a) Za każdy kwadratowy sążeń pod budowę pod drogę, na skład drzewa etc. wziętego gruntu przedsiębiorca obowiązują się płacić rocznie po 30 h.

b) Od każdego szybu, rozpoczętego zaraz przy rozpoczęciu takowego bez względu na to czyli będzie ropa lub inny jakakolwiek bądź mający wartość materiału — płaci dzierżawca od każdego takiego szybu po 400 do 500 K. właścicielowi gruntu jednorazowo.

c) Nadto jeżeli na zadzierżawionym gruncie jest już szyb ropodajny, a któryby od dnia pompowania dawał dziennie po 25 beczek zwykłych amerykańskich przez 6 tygodni wówczas przedsiębiorca obowiązują się zapłacić za taki szyb jednorazowo 800 K. po 1000 K.

d) Są i takie wypadki, że właścicielowi gruntu daje przedsiębiorca kilka udziałów brutto z wydobytych minerałów podziemnych. Otóż w obec tego grunt taki nie traci na wartości, przeciwnie wartość jego znacznie się podniosła — a właściciel tegoż w razie eksploatacji mając dochody, nie tylko chętnie spłaca pożyczkę, ale często gęsto dokupuje sobie gruntu wcielając go do swego obciążonego pożyczką wykazu hipotecznego, przez co wzmacnia hipotekę a nawet często gęsto usiłuje całą pożyczkę spłacić. Trafia się i tak, że przedsiębiorca, dowierciwszy się obfitej ropy, a nie chcąc aby mu w jego kopalni chłop (właściciel gruntu) zawadzał, licząc i odbierając swoje brutto usiłuje tę parcelę na własność kupić, przedtem wartą jakich 200 K. płacąc za nią obecnie parę tysięcy! W takim razie staje się przedsiębiorca właścicielem gruntu a oraz dłużnikiem pewnej instytucji finansowej i równocześnie z dniem przeniesienia praw własności na rzecz swoją wypłaca całą pożyczkę! Otóż wobec tego nie tylko jestem za tem aby na takie grunta pożyczki udzielać, na 2 miejsca, ale zalecam, by je udzielać jako pewne z tym dolożeniem jednakowym, że przy spisaniu skryptu dłużnego w formie aktu notaryalnego przy ustępie, mocą którego natychmiastowa egzekucja się nadaje, dodać należy, że dłużnik zezwala, ażeby nie tylko grunt ale i wszelkie dochody jakie jemu z kopalni przysługują lub przysługiwać mogą wzięto w zastaw i zezwala dalej, że w kontrakcie dzierżawy z N. N. zawarłem pod ustę-

pami a, b, c, d, poszczególnionymi na jego (dłużnika) korzyść mają służyć na pokrycie długu o czem każdy przedsiębiorca zawiadomiony być powinien z tym warunkiem, że na żądanie X kredytowego Towarzystwa, dochody te nie właścicielowi gruntu tylko odnośnej instytucji finansowej wypłacić winien, aż do pokrycia pożyczki. Wówczas pożyczka taka chociaż na drugim miejscu jest zabezpieczoną, będzie najpewniejszą i korzystną dla obu stron.

Przypuścimy, że wierzyciel na 3 lub 4 miejscu będzie się starał przyjść do swojej pretensji i rozpisze licytację do całej realności a przy sprzedaży takowej wierzyciel na drugim miejscu nie tylko nic nie traci, przeciwnie zyskuje, bo często gęsto starać się będzie przedsiębiorca ją kupić, a kupiwszy ją, przy rozdziale ceny kupna nie ma żadnej pretensji pieniężnej (jemu rozchodzi się tylko o dzierżawę), wobec tego i przy takim rozdziale staje się wierzyciel na drugim miejscu pierwszym a podtrzymując cenę tak, aby cała pretensja była pokrytą, to właściciel sumy na 3 lub 4 miejscu moralnie będzie obowiązany tak iść w górę, aby i on swoją pretensję uzyskał a tem pewniej i śmiało może podbijać, bo utrzymawszy się, nie tylko staje się właścicielem całej realności, ale i pola naftowego a co najważniejsze staje się właścicielem wszystkich tych dochodów jakie poprzedni właściciel miał i pobierał od przedsiębiorcy.

D. Perehiniec.

Ze studyów nad kwestją mieszkań

I. Miasto ogrodowe.

(Ciąg dalszy).

Miasto jest bezwątpienia magnesem bardzo silnym o wiele silniejszym jednak będzie magnesem miasto ogrodowe, bo w mieście ogrodowym dopiero nastąpi harmonijne połączenie ożywionego gospodarstwa i duchowego współżycia, gospodarczych i duchowych dążeń i aspiracji z jednej strony, gdy z drugiej strony nastąpi ustawiczne stykanie się z ziemią, z naturą, życie w czystym powietrzu a jasnym światłem.

Miasto ogrodowe ma dać wszystko.

Ma osobno być nowym miastem i w ten sposób posiadać wszystkie korzyści życia nowożytnego. Jest to bezwątpienia rzeczą bardzo pożądaną utworzenie takiego miasta na podstawie całej naszej dzisiejszej wiedzy, całej nowożytnej techniki, naszych dzisiejszych dążeń i tendencji w kierunku estetycznym i higienicznym, niezawisłe od rozlicznych przeszkód i szranek, utrudniających lub zgoła uniemożliwiających wszelkie rozszerzenie, upiększenie i ulepszenie naszych miast.

Tu sztuka techniczna żadnych zgoła nie doznaby ograniczeń w swym swobodnym rozwoju, tu architektura istotnie mogłaby okazać co potrafi. Zarówno ze stanowiska estetycznego, jak i ze stanowiska higienicznego lub ściśle utylitarnego byłby to postęp nielada. Ani granice posiadania, ani wysokie ceny ziemi, ani wreszcie wzgląd na jakieś przestarzałe urządzenia, nie stanowiłyby w tym wypadku przeszkody dla swobodnego rozwoju sztuki technicznej. Wskutek tego, że miasto byłoby zupełnie nowem, możnaby dla fabryk swobodnie zupełnie wybrać położenie najkorzystniejsze, więc między innymi w ten sposób, by wiatry trzymały dym zdala od miasta. Dzielnice handlową wraz ze sklepami i składami, możnaby tak wybrać i skonstruować, by łatwo było ją osiągnąć ze wszystkich stron miasta*). Oczywiście

*) Hans Kampffmeyer. Gartenstadt und aesthetische Kultur Kunstwart. 1904 zeszyt 16. Flugschriften der Deutschen Gartenstadtgesellschaft. 8.

ście, że tu nigdy nie można stawiać szematów i że każdy wypadek trzeba indywidualizować albo dostosować do jakości rodzaju terenu, na jakim całe miasto ma być zbudowane. To też tylko w znaczeniu przykładu, można przyjmując szemat, ułożony przez Howarda.

Miasto takie, ściśle koncentryczne, w małym stopniu tylko odpowiadałoby oczywiście ideałom estetycznym, zbyt daleko idąca symetria jest bowiem zbyt daleko idącym pogwałceniem natury, której istotną piękność polega nie na symetrii, nie na ściśle określonym ordynku, jeno na różnorodności. Pagórki, stawy, czy jeziora i gaje, mogą być nieraz istotną ozdobą miasta ogrodowego, a choć nawet teren zbyt nierówny stanowiłby niewątpliwie pewną przeszkodę w tym względzie, to jednak brak wszelkiego urozmaicenia przyrodzonego miastu, uniemożliwiłoby wszechstronne zaspokojenie potrzeb estetycznych tego miasta. Istotą w tym szematcie Howarda, jest chyba tylko to, że samo centrum miasta stanowi wielki park, który wszędzie naokoło, rozlewa światło i powietrze, że całe miasto jest jakby ogrodami przetkanymi, że hale targowe (pałac kryształowy) są wszędzie łatwo dostępne, że miejsca produkcji (fabryki, warsztaty i t. p.) stanowią ostatni krąg ściśle miejski, że te miejsca produkcji mają dobrą komunikację dla zbytu swych wytworów i że w końcu ściśle z miejską częścią miasta ogrodowego łączy się jego część ściśle wiejska. Ale gdy chodzi o rzeczywiste wykonanie planu, nikt nie może oczywiście narzucić jednego i tego samego planu dla wszystkich możliwych sytuacji, raczej w każdym konkretnym wypadku plan miasta musi być inaczej skonstruowany. W każdym razie, co się tyczy planu Howarda, to nie uważam za szczególnie korzystne takie wyraźne odzielenie w tonie samego miasta ogrodowego części wiejskiej od jego części miejskiej. Bo przecież te części miasta, w których przeważają role i łąki, z natury rzeczy trzeba nazwać wiejskimi, w przeciwstawieniu do innych, w których w jednej masie prawie są nagromadzone mieszkania prywatne, budynki publiczne, hale targowe — fabryki i t. p. Prawda, że to wszystko przetkane jest ogrodami, ale jeżeli chodzi o ideały, to niechże te ideały będą rzeczywistie idealnymi.

Jak wspominałem, rzeczywistość ma swoje prawa i czyni niemożliwym utworzenie jednolitego szematu dla wszelkich możliwych sytuacji. Atoli to pewna, że obmyślenie całego planu miasta już z góry, choć oczywiście w każdym indywidualnym wypadku z osobna, powoduje, że miasto, będzie mogło odpowiadać znacznie wyższym wymaganiom estetycznym, higienicznym i użytecznym, niż to się dzieje obecnie.

(C. d. n.)

Dr. Zygm. Gargas.

Notatki.

Posiedzenie Wydziału Związku galicyjskich kas oszczędności odbędzie się w sobotę dnia 31. marca 1906 o godzinie 5. popołudniu w sali obrad galicyjskiej kasy oszczędności we Lwowie z następującym porządkiem dziennym: 1. Sprawozdanie z czynności biura. 2. Sprawozdanie z lustracji powiatowej kasy oszczędności w Wadowicach. (Ref. Dr. Walenty Staniszewski.) 3. Sprawozdanie z lustracji kasy oszczędności miasta Podgórze (Ref. Dyr. Strzyżowski) 4. Sprawa reformy kredytu hipotecznego (punkt 19, 20 i 21 kwestyonariusza rozсланego re-skryptem c. k. Namiestnictwa z dnia 8. lutego 1906. L. 14511/905). Ref. Dr. Staniszewski.) 5. Sprawa Banku związkowego. 6. Sprawa zwołania Walnego Zgroma-

dzenia delegatów Związkowych kas oszczędności, 7. Sprawa podręcznika manipulacyjnego dla kas oszczędności.

Puszki oszczędności czyli domowe kasy oszczędności rozpowszechnione w Belgii, Holandyi, Danii, Szwecyi i Norwegii wprowadza u siebie galicyjska kasa oszczędności we Lwowie. Inowacya ta bezwątpienia przyczyni się w znacznej mierze do pobudzenia zmysłu oszczędności i do ułatwienia oszczędzania, tym którzy mają chęć do oszczędzania. W głównych zarysach sprawa przedstawia się mniej więcej w ten sposób: Strona chcąc za pomocą drobnych oszczędności, tj. oszczędności centowych, codziennych złożyć pewną kwotę, udaje się do kasy oszczędności z prośbą o wydanie jej puszek. Tytułem kaucyi za puszkę składa kwotę, pokrywającą koszt puszek, i na tę kwotę otrzymuje książeczkę wkładową oraz stalową, silną puszkę, zamykaną na kluczyk, który pozostaje w rękach kasy oszczędności. Ta pierwsza kwota, złożona tytułem kaucyi za puszkę, zostrzeżoną jest na rzecz kasy i może być stronie wydana przy realizacji książeczki tylko w takim wypadku, gdy strona zwróci kasie puszkę nieuszkodzoną. Strona, otrzymawszy puszkę składa do niej swe drobne oszczędności i po pewnym przeciągu czasu, gdy w puszcze zbierze się jakaś znaczniejsza kwota, przynosi ją do kasy wraz z tą książeczką dla której puszka została wydana; kasa puszkę otwiera, przelicza przy stronie zawartość, którą dopisuje do przedłożonej książeczki i tę napowrót wraz z wypróżnioną puszką zwraca stronie.

Inowacya ta, jak się spodziewać należy, znajdzie u publiczności nader przychylne przyjęcie; rzecz zaś kasy będzie obmyśleć środki, by rzecz całą, nader sympatycznie i mogąc mieć nawet doniosłe znaczenie, nie wyrodziła się w bezcelową zabawkę.

XV. Rocznik asekuracyjno-ekonomiczny na rok 1906. Wydawca Bolestaw Lewicki Lwów, główny skład w księgarni Polskiej B. Połonieckiego 1906. str. 248.

Nowy rocznik tego pożytecznego wydawnictwa zawiera prócz części kalendarzowej szczegółowe wiadomości o galicyjskich instytucjach finansowych w części zaś literackiej wspomnienie o śp. Henryku Kieszkowskim, obszerny artykuł dra Gargasa o krajowym funduszu sierocym, rzecz o podwójnym kalendarzu przez pośta Teofila Merunowicza, w końcu zaś artykuł M. Demetrykiewicza o ubezpieczenie na życie.

Grono urzędników Kasy oszczędności miasta Tarnopola chcąc w godny sposób uczcić przypadającą w b. m. jubileusz 25-letniej pracy zawodowej zasłużonego Naczelnika biur tejże Kasy p. Józefa Ingwera powzięło myśl powołania do życia fundacyi stypendyjnej imienia Jubilata — dla dzieci urzędników tej kasy ewentualnie dla sierót po nich pozostających i złożyło jako zaczątek w mowie będącej fundacyi koron trzysta.

Dyrekcya Kasy oszczędności akceptując myśl przez grono urzędników powziętą przedłożyła Wydziałowi tejże kasy wniosek na zasilanie powyższej fundacyi począwszy od roku bieżącego z każdorazowych zysków pewną znaczniejszą kwotą, tak długo dopuki fundacya ta nie urosnie do tej sumy że odsetki z niej będą wynosić rocznie 300 koron. t. j. kwotę, mającą stanowić projektowane stypendyum.

Wydział Kasy na odbytem dnia 7. bm. posiedzeniu przyjął przez aklamacyę projekt ten w całej osnowie, dając temsamem wyraz uznania dla bardzo wydanej pracy zasłużonego Jubilata.

Ruch wkładek w Związkowych kasach oszczędności za miesiąc luty 1906.

	o/o	Stan kapitału wkładowego z dniem 31. styczn. 1906		W ciągu miesiąca lutego.						Różnica		Stan kapitału wkładowego z dniem 28. lutego. 1906.		
		K.	h.	Wynosiły wkładki			wypłacono			K.	h.	K.	h.	
				stron	K.	h.	stron	K.	h.					
Bochnia m.	4	3,034.799	35	195	91.061	98	212	91.658	30	-	594	32	3,034.145	03
Bochnia p.	4 1/2	2,357.367	10	128	107.350	18	96	84.878	31	+	22.371	87	2,379.738	97
Bohorodeczany p.	4 1/2	439.110	34	88	25.056	73	53	12.685	53	+	12.871	20	451.481	54
Brzeżany p.	4 1/2	1,285.790	17	193	61.226	39	97	63.354	38	-	7.127	99	1,278.662	18
Buczacz p.	3,5	1,515.159	50	89	57.078	63	66	43.138	07	+	13.940	36	1,529.094	06
Dobromil m.	4 1/2	544.500	66	?	50.206	76	?	22.104	70	+	28.102	06	572.611	72
Dolina p.	4 1/2	1,215.856	01	159	53.267	46	159	49.302	85	+	3.964	61	1,219.820	62
Drohobycz m.	4	2,094.612	16	126	68.419	63	97	30.032	78	+	38.836	85	2,132.999	01
Gorlice *) p.	4 1/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Horodenka *) p.	4 1/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jarosław m.	4 1/2	1,979.604	95	223	107.529	36	174	56.199	99	+	51.329	37	2,030.934	32
Kałuż p.	4 1/2	879.422	93	114	69.926	15	81	59.566	95	+	10.359	60	889.782	53
Kołomyja m.	4	4,509.965	53	450	248.742	29	439	182.779	49	+	59.982	80	4,569.928	33
Kraków m.	4	34,570.332	47	3027	913.610	62	2015	764.160	06	+	149.450	56	35,318.113	73
Kraków p.	4	19,295.424	16	1786	842.162	94	1070	629.221	17	+	212.941	77	19,508.365	93
Lwów gal.	3,6	79,744.007	37	10065	3,367.821	20	18789	2,721.755	26	+	646.065	94	80,390.073	81
Mielec *) p.	4 1/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Myślenice p.	4, 4 1/2	1,242.260	82	?	42.451	63	?	40.572	42	+	1.879	24	1,244.140	06
Nowy Sącz m.	4	4,252.871	10	375	110.582	45	298	106.106	01	+	4.476	44	4,257.347	54
Nowy Targ p.	4 1/2	1,282.161	80	105	32.325	78	48	25.780	39	+	6.545	39	1,288.707	19
Podgórze *) m.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Przemyśl m.	4	7,410.054	37	474	274.998	66	688	153.907	18	+	121.091	48	7,812.652	20
Rzeszów *) m.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sambor *) m.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sambor p.	4 1/2	427.465	44	33	16.005	48	25	8.379	16	+	7.626	32	435.091	76
Sanok m.	4 1/2	1,006.217	66	106	80.291	04	57	42.432	87	+	35.858	17	1,044.075	83
Sniatyn m.	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sniatyn *) p.	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sokal m.	4 1/2	960.182	87	123	39.062	33	79	16.639	23	+	22.423	10	982.605	97
Stryj *) m.	4 1/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tarnobrzeg p.	4 1/2, 5	1,060.896	35	39	25.716	51	40	18.900	51	+	7.416	-	1,068.312	35
Tarnopol m.	3 3/4	6,834.521	03	954	349.542	02	845	347.278	34	+	2.263	68	6,896.784	71
Trembowla p.	4 1/2	936.274	52	110	39.380	79	92	22.968	59	+	10.412	20	946.686	72
Wadowice p.	4	4,596.001	59	350	152.549	65	229	10.645	58	+	49.904	17	4,645.905	76
Wieliczka p.	4 1/2	3,553.013	99	175	72.583	63	152	55.607	21	+	16.976	42	3,569.990	41
Zaleszczyki p.	4 1/2, 5	577.055	59	65	24.195	24	32	20.050	93	+	4.084	31	581.139	90

*) Do chwili zamknięcia numeru wykazu nie otrzymaliśmy.

Nakładem księgarni
Gubrynowicza i Schmidta
wyszła rozprawa
Dr. Zygmunta Gargasa
**o krajowym funduszu
sierocym.**

We Lwowie 1905, str. 37.

Staraniem Związku galicyjskich kas oszczędności we Lwowie wydany został:

„Zbiór norm i przepisów prawnych odnoszących się
do kas oszczędności. — Lwów 1904“.

Cena za egzemplarz wynosi K. 2—, z przesyłką pocztową poleconą K. 2:35.

Wysyłkę zamówionych egzemplarzy uskutecznia Biuro Związku gal. kas oszczędności.

Wiedeński Bank Związkowy FILIA WE LWOWIE.

Kapitał akcyjny: K. 80,000.000.	Lwów	Zakład centralny Wiedeń
Fundusze rezerwowe: K. 23,027,428.13.	we własnym gmachu przy ul. Jagiellońskiej 1. 3.	FILIA: Aussig n. Z. Berno, Budapeszt, Czerniowce, Grac, Proseclajów, W Neu- stadt i St. Pölten. 12 kantorów wy- miany i kas depo- zytów. we Wiedniu.
	Telefon nr. 57. Dyrekcyja Telefon nr. 358. Kantor wymiany.	

Zatwiera wszelkie interesa bankowe oraz transakcje w zakresie kantorów wymiany wchodzące a mianowicie:

Przyjmuje wkładki w rachunku czekowym i w rachunku bieżącym. Przyjmuje wkładki na 3-6^{tych} miesięczki wkładowe. (Procentowanie rozpoczyna się z dnem następnym po złożeniu wkładki a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcie wkładki. Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszy. **Eskontuje weksle**, otwiera kredyty i udziela zaliczki w podkład papierów wartościowych. Przeprowadza wszelkie obroty **gieldowe** na targach krajowych i zagranicznych. **Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe, waluty i przekazy** na zagraniczne miejsca.

Wydaje listy kredytowe na wszystkie kraje. Wymienia kupony i wylosowane papiery wartościowe. Inkasuje weksle we wszystkich miejscach krajowych i zagranicznych. Przechowuje papiery wartościowe i zarządza nimi. Ubezpiecza papiery wartościowe przed stratami z wylosowania. Rewiduje bezpłatnie numery losów i innych papierów wartościowych, podlegających losowaniu. Najkorzystniejsze. Pilne czuwanie nad interesami klientów. Ułatwienia wszelkiego rodzaju, umożliwiające doświadczeniem i rozgałęzionymi stosunkami w całym świecie kupieckim,

JAN BROMILSKI

we Lwowie ul. Karola Ludwika (Grand Hotel).

**Skład papierów, przyborów do pisania i rysowania
poleca wyrobu krajowego**

Księgi buchalteryczne, najrozmaitsze z tekstem polskim, księgi kopjowe etc.
Wykonuje księgi i druki dla kas oszczędności podług podanych wzorów, papiery listowe i koperty z nagłówkami, stampile, numeratory, pieczętki papierowe, gumowe i t. p.

Ceny niższe! Stałym odbiorcom opust!

Długoletni dostawca Gal. Kasy Oszczędności i innych Instytucyi.

DOM BANKOWY

Kantor wymiany

SOKAL & LILJEN

kupuje i sprzedaje wszelkie **papiery wartościowe i waluty zagraniczne** po możliwie najskrupulatniejszych kursach, skutecznie pod takimi samymi warunkami wszelkie **zlecenia giełdowe** zarówno na giełdzie wiedeńskiej jak i na giełdach zagranicznych, **wypłaca wszelkie kupony** możliwie bez potrącenia jakiegokolwiek prowizyi inkasowej.

Nakładem Związku gal. Kas oszczędności

wyszła rozprawa

Dra Zygmunta Gargasa

Loterya a oszczędność.

Lwów, 1905. str. 68.

Cena za egzemplarz 1 korona.

Do nabycia we wszystkich księgarniach

Filia c. k. uprz. austriackiego

Zakładu kredytowego

dla handlu i przemysłu

WE LWOWIE

wydaje codziennie (z wyjątkiem niedziel i świąt) w godzinach od 9 do 12 przedpoł.
i od 3 do 4 popoł.

Książeczki wkładkowe

z 3⁶/₁₀ oprocentowaniem

Na żądanie wypłaca kwoty do 5000 k.
jednego dnia i na jedną książeczkę
bez wypowiedzenia.

Kupuje i sprzedaje

wszelkie papiery wartościowe i monety po kursie dziennym bez doliczenia prowizyi, wydaje przekazy i akredytywy na zagraniczne miejsca, przyjmuje zlecenia giełdowe, bierze w przechowanie papiery wartościowe i udziela na nie zaliczek.

Bilety wizytowe litografowane

Zaproszenia ślubne i balowe.

ETYKIETY na flaszki, pudełka, puszkę itp.
jednokolorowe lub barwne.

**PAPIERY WARTOŚCIOWE, KSIĄŻECZKI KASY
OSZCZĘDNOŚCI I UDZIAŁOWE.**

KARTY ADRESOWE, NAGŁÓWKI NA LISTY I FAKTURY KUPIECKIE artystycznie wykonane, DYPLOMY, OBRAZY, PLANY, MAPY, NUTY, OGŁOSZENIA, PLAKATY, TUTKI CYGARETOWE, CENNIKI, AUTOGRAFIE i wszelkie roboty w zakresie litograficzno artystyczny wchodzące wykonuje wzorowo i na czas oznaczony.

Od roku 1773 istniejąca

DRUKARNIA

wykonuje wszelkie roboty drukarskie od najdrobniejszych, jako to: koperty, listy kupieckie, memoranda, ogłoszenia, druki gospodarskie itp. do najwykwintniejszych tabel, ilustracje, dzieła i broszury.

Druki i tabele dla kas oszczędności i banków.

Z poważaniem

PILLER i SPÓŁKA

Lwów, ul. Łyczakowska 1. 3.

BILANSE

Galicyjskich kas oszczędności

za rok 1905.

Bohorodeczany. Powiatowa Kasa oszczędności.

Stan bierny:		Stan czynny:	
Wkładki	K. 397.291·08	Zapas kasowy	K. 18.061·37
Dotacje Banku krajowego	" 540·18	Pożyczki hipoteczne	" 204.957·57
Depozyta chwilowe	" 50—	" komunalne	" 2.334·88
Depozytaryusze	" 2.440—	" na zastaw papierów wart.	" 1.400—
Rachunek bieżący z funduszu rezerwo- wego	" 211·53	Weksle eskontowane	" 154.038—
Odsetki naprzód pobrane	" 4.158·49	Papiery wartościowe	" 19.800—
Fundusz rezerwowy	" 13.096·58	Zaliczki zwrotne	" 198·36
Czysty zysk za rok 1905	" 970·80	Zapas druków	" 377·91
		Inwentarz biurowy	" 265·62
		Depozyta w efektach	" 2.440—
		Odsetki zaległe	" 688·37
		Wartość kuponów od papierów warto- ściowych	" 200—
		Fundusz rezerwowy	" 13.096·58
	<u>K. 418.758·66</u>		<u>K. 418.758·66</u>

Buczacz. Powiatowa Kasa oszczędności.

Stan bierny:		Stan czynny:	
Wkładki oszczędności	K. 1,357.097·58	Gotówka	K. 35.890·44
Wkładki oszczędności niżej oprocento- wane	" 118.950·27	Pożyczki hipoteczne	" 733.974·46
Rachunek Rady Powiatowej	" 12.380·49	Wpisy drobne	" 237.055·33
Rezerwa na pokrycie strat	" 354·50	Pożyczki komunalne	" 48.780·72
Należytości rządowe od zaliczek na za- stawy	" 59·78	Zaliczki na zastaw papierów wartościo- wych	" 34.260—
Należytości tabularne	" 1.408·25	Weksle	" 396.160·67
Rachunek odrębny z pożyczek hipotecz- nych	" 4.885·83	Weksle zaskarżone	" 480—
Rachunek odrębny wpisów drobnych	" 465·03	Efekta funduszu obrotowego	" 19.820—
Rachunek odrębny z pożyczek komu- nalnych	" 171·44	Rachunek bieżący z Bankiem krajowym	" 25.745·09
Rachunek odrębny weksli	" 880·88	Rachunek bież. ze Związkiem czeskich Kas	" 765—
Różni za incasso	" 10.267·67	Rachunek czekowy w pocztowej Kasie Oszczędności	" 100—
Różni za swe depozyta	" 43.682·21	Realności nabyte	" 546·60
Odsetki pobrane na rok 1906 :		Ruchomości	" 2.200—
od pożyczek hipotecznych	" 11.723·09	Zaliczki na płace urzędników	" 1.227·50
od wpisów drobnych	" 6.063·69	Zaliczki na koszty tabularne	" 361·32
od pożyczek komunalnych	" 783·36	Zaliczki na stemple	" 56·80
od zaliczek na zastaw papie- rów wartościowych	" 180·47	Koszta procesowe	" 154·61
od weksli	" 4.778·31	Incasso obcych należytości	" 10.267·67
Fundusz rezerwowy (stan)	" 21.925·11	Efekta przyjęte w zastaw	" 40.884·83
Czysty zysk za rok 1905	" 17.395·57	Depozyta w przechowaniu	" 1.996·38
	<u>K. 1,613.453·53</u>	Kaucyje wekslowe w efektach	" 800—
		Fundusz rezerwowy (pokrycie)	" 21.925·11
			<u>K. 1,613.453·53</u>